

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.
Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Indonesien och mänskliga rättigheter

Om man ser på utvecklingen över lång tid så har det skett stora framsteg när det gäller mänskliga rättigheter (MR) i Indonesien. Bland efterkrigstidens värsta förbrytelser finns 1965-1966 i Indonesien när militären och general Suharto gradvis tog makten från president Sukarno, som hade lett landet efter självständigheten från Nederländerna 1949. Någonstans mellan en halv miljon och en miljon personer, som utpekades som medlemmar eller sympatisörer till PKI och dess frontorganisationer, mördades. Vid den tiden var PKI världens största kommunistparti utanför östblocket. Suharto styrde landet fram till 1998 då han efter intensiva pro-

tester tvingades avgå.

Fortfarande har ingen rättslig uppgörelse ägt rum med de ansvariga för massmorden och frågan är ännu drygt 50 år senare så tabubelagd att yttrandefriheten då och då begränsas vid försök att offentligt diskutera vad som hände när PKI krossades och partiet är fortfarande förbjudet.

President Joko ”Jokowi” Widodo har kommit med löften sedan han valdes 2014 att frågan om tidigare grova människorättskränkningar ska tas upp och det finns ett förslag om en Sannings- och försoningskom-

mission men detta har inte behandlats av parlamentet. Regeringen tycks nu ha backat från sina tidigare löften.

Presidentvalet 17 april

President-, parlaments- och lokalvalet 17 april har beskrivits som det största som genomförs i världen under en dag (Indien röstar ju under en längre period). 192 miljoner var röstberättigade i Indonesien. Inga oroligheter rapporterades under valdagen.

Först den 21 maj, vilket var enligt planerna, presenterades slutresultatet. Valresultatet 2019 blev en repris av valet för fem år sedan. Jokowi vann med 55 procent av rösterna och liksom 2014 misslyckades Prabowo Subianto med att vinna presidentposten. Prabowo Subianto var tidigare gift med Titiek Suharto, dotter till den tidigare diktatorn. Prabowo har ett långt militärt förflutet och han har varit general. Han anklagas för att ha legat bakom försvinnanden av oppositionsaktivister under protesterna mot Suharto och övergrepp i Västpapua på 1990-talet, liksom i Östtimor under ockupationen.

Politiskt företräder Prabowo en konservatism som också har blivit alltmer nationalistisk i sin framtoning med udden riktad mot det ökade kinesiska inflytandet. Basen för honom är de konservativa muslimerna.

Jokowi framstod vid valet 2014 som en ny frisk kraft i indonesisk politik då han inte tillhör den tidigare politiska eliten. Vid årets val valde Jokowi att ha Ma'ruf Amin som sin vicepresidentkandidat. Han avgick då som ledare för NU, den mäktiga muslimska organisationen i Indonesien. Bedömare såg med oro på Jokowi val av vicepresidentkandidat, ett uppenbart försök att vinna konservativa muslimska röster. Ma'ruf Amin har varit ledare för MUI, Indonesiens ulemaråd som samlar muslimska grupper. Han har där stött den kontroversiella lagstiftningen om pornografi, krävt förbud mot att Ahmadiya-gruppen, en muslimsk minoritet, ska få bedriva aktiviteter. Ma'ruf beklagade också att Konstitutionsdomstolen 2017 sade nej till att förbjuda samkönat sex.

Valresultatet innebar oroligheter i Jakarta. Prabowo hade långt innan valresultatet kom hävdade att valfusk skulle förekomma och så fort det hade tillkännagivits att Jokowi hade vunnit utbröt demonstrationer och kravaller i Jakarta och andra städer. Över 50 000 poliser kallades in och åtta personer dödades 21-23 maj. Regeringen hävdade att betalda ligister låg bakom kravallerna. Bland dem som greps fanns också IS-sympatisörer.

Jokowi och mänskliga rättigheter

Vilken väg den omvalde Jokowi kommer att gå när det gäller mänskliga rättigheter återstår att se.

De som hoppades på en radikal MR-politik efter 2014 har blivit besvikna.

När det gäller attackerna på homosexuella och transpersoner har Jokowi inte förmått att komma med ett trovärdigt försvar för allas lika rättigheter utan

diskriminering. Indonesien är ju världens största muslimska land i folkmängd och här har aldrig funnits något förbud mot samkönat sex. Polis har dock i samarbete med islamistiska extremgrupper i ökad utsträckning gått till lokala angrepp vilket skapar en osäkerhet i HBTQ-kretsar i Indonesien. Pornografifilagen har använts och Facebook-grupper stängs ner. Enligt Human Rights Watch greps under 2017 minst 300 personer på grund av deras förmodade sexuella läggning eller könsidentitet, det högsta antalet någonsin.

Aceh är i detta sammanhang ett skräckexempel med sin lokala lagstiftning som innebär att prygelstraff kan utdömas och verkställas offentligt för sex som inte är heterosex inom äktenskapet. Bilder på dessa utdömande av straff fördöms hårt av människorättsorganisationer.

Yttrandefriheten är jämfört med för 20 år sedan omfattande i Indonesien och pressen är frispråkig. Men Reportrar utan gränser har riktat skarp kritik mot att kravallpolis i Jakarta avsiktligt ska ha attackerat journalister 22 maj då minst sju reportrar skadades. Den fortsatta blockeringen av rapportering från Västpapua får också kritik.

Amnesty kritiserade också att Robertus Robet, en akademiker, togs in till förhör den 7 mars. Han hade hållit ett tal utanför presidentpalatset den 28 februari och kritiserat det ökade militära inflytandet i dagens Indonesien och jämförde detta med New Order Era 1966-1998. Robertus Robet sjöng också en kritisk sång. Han hotas nu med åtal för att ha förolämpat myndigheterna och kan dömas till sex års fängelse. Robertus Robet var demokratiaktivist i kampen mot Suharto 1998 och en av grundarna av Amnesty Indonesien.

Separatism

När det gäller ”separatism” i Indonesien finns inga ljuspunkter. I Västpapua har situationen skärpts sedan ett antal personer, mellan 16 och 30, uppges ha dödats i en gerillaattack i början av december 2018. Gerillan hävdade att det var indonesiska soldater medan regeringen uppgav att det var byggnadsarbetare som är involverade i ett stort vägbygge. Vid de årliga manifestationerna den 1 december 2018 för att fira Morning Star, Västpapas flagga som hissades den 1 december 1961 i Nederländska Nya Guinea, greps enligt Amnesty minst 537 personer. I en rapport den 2 juli 2018 beräknade Amnesty att 95 personer olagligt har dödats av indonesiska säkerhetsstyrkor 2010-2018.

En av Amnestys samvetsfångar, Johan Teterissa, frigavs den 25 december 2018. Han hade då suttit fängslad sedan i juni 2007 och var dömd till 15 års fängelse. Anledningen var att han och 22 andra aktivister hissade Benang Raja, den förbjudna flaggan för Republiken Sydmoluckerna, och framförde en krigsdans när dåvarande presidenten Susilo Bambang Yudhoyono besökte Ambon.

När det gäller Munir, den indonesiske människorättsförsvararen, som arsenikmördades på ett Garuda-plan på väg till Amsterdam den 7 september, så frigavs Pollycarpus, som dömdes för mordet, sommaren 2018.

Enligt tidningen Tempo den 7 september 2018 kan det bli fortsatt polisutredning om det finns nya bevis. Människorätsorganisationer har under många år krävt att

underrättelsetjänsten BIN:s roll i mordet på Munir ska utredas.

Ulf B Andersson